

Anri Iber i Marsel Mos

ESEJ O
PRIRODI I ULOZI
ŽRTVOVANJA

Prevela s francuskog:
VOJNA GUTEŠA

Novi Sad
2018.

Naslov originala:

ESSAI SUR LA NATURE ET LA FONCTION
DU SACRIFICE

Henri Hubert et Marcel Mauss

Un article originalement publié dans la revue
Année sociologique,
tome II, 1899.

SADRŽAJ

PREGLED

11

Stare teorije o žrtvovanju (poklon, hrana, ugovor). – G. Tejlorova teorija. – Teorija Robertsona Smita. – Objašnjenje *piacula*. – Objašnjenje žrtve-poklona. Dopune koje je teoriji pridodao G. Frejzer. – Sumnja u univerzalnost totemizma i u postojanje totemskog žrtvovanja. – *Piaculum* ne proizilazi iz pričesne žrtve. – O usvojenoj metodi. – Izabrane činjenice.

I

DEFINICIJA I JEDINSTVO ŽRTVENOG SISTEMA

21

Žrtvovanje i posvećenje. – Žrtvovalac. – Objekti žrtvovanja. – Prinošenje žrtve i žrtvena ponuda. – Žrtva. – Definicija žrtvenog čina. – Različite vrste žrtvovanja. Suštinska identičnost najrazličitijih tipova. – Jedinstvo žrtvenog sistema u Indiji. – Jedinstvo žrtvenog sistema kod Jevreja.

II
ŠEMA ŽRTVENOG ČINA
35

Ulazak. – *Prinosilac žrtve*. – Dikša. – Priprema prinosioca žrtve prema različitim ritualima. – *Vršilac žrtvenog čina*. – Posebne sklonosti koje se od njega zahtevaju. – Posebne mere koje on mora preduzeti. – Bdenje jevrejskog prvosveštenika uoči Dana iskupljenja. *Mesto, instrumenti*. – Datumi i vreme. – Svetilišta. – Pripremanje mesta za žrtvovanje kod Hindusa. – Žrtveni stub.

Žrtva. – Naznačene vrste i zahtevane osobine. – Pranje žrtve. – Pripremni obredi kojih je ona predmet pošto je dovedena na žrtveno mesto. – Uspostavljanje komunikacije između prinosioca žrtve i žrtve. – Usmrćenje. – Njegova zločinačka strana i umilostivljenja koja ona povlači. – Različiti obredi ubistva. – Ponovno rađanje i apoteoza žrtve. – Namenjivanje tela žrtve. – Delovi za bogove. – Delovi za sveštenike. – Slučajevi u kojima je uništenje žrtve potpuno. – Proterivanja; žrtveni jarac. – Veze koje se uspostavljaju između prinosioca žrtve i žrtve posle žrtvenog čina: pričešće. – Prava žrtvovaoca na deo žrtve koji mu pripada su ograničena. – Šta se dešava posle ubistva životinje u hinduskom žrtvovanju životinje. – Pričesna ida i transsubstancijacija. – Paralelizam između obreda namenjivanja bogovima i obreda za ljudsku upotrebu. – Uska povezanost tih obreda.

Izlazak. – Eliminacija poslednjih ostataka žrtvovanja. Povratak žrtvovaoca u svet ljudi. – „Kupanje odnošenja“ koje prati hindusko žrtvovanje soma. – Analogni obredi kod Jevreja.

III
KAKO ŠEMA VARIRA U ZAVISNOSTI OD
OPŠTIH ULOGA ŽRTVENOG ČINA

85

Različiti ciljevi žrtvovanja. – Promena stanja kod prinosioca žrtve i kod objekata žrtvenog čina. – Slučaj u kome je reč o tome da se steknu osobine svetosti: *sakralizacijska žrtvovanja*. – Slučaj u kome je reč o tome da se izađe iz stanja prethodne posvećenosti. – Žrtve okajnice. – Isceliteljske žrtve. – Bik Rudra, žrtva okajnica. – Izlazak iz nazirejskog zaveta. – Desakralizacijska žrtvovanja. – Desakralizacija stvari. – Ponude prvih prinosa u Jerusalimu. – Dvostruki mehanizam žrtvenog čina. – Složeni karakter žrtve.

IV
KAKO ŠEMA VARIRA U ZAVISNOSTI
OD POSEBNIH ULOGA ŽRTVENOG ČINA

99

Lična prinošenja žrtve. – Dobrobiti koje stiče žrtvovalac. Žrtveno ponovno rađanje. – Promena imena u žrtvenom činu. – Žrtvovanje i budući život. – Objektivna prinošenja žrtve. – Gradbena žrtva. – Žrtva zamolnica. – Agrarna žrtva. – Različiti ciljevi agrarne žrtve. – *Dipolije* i *Bufoinije* u Ateni. – *Varuyapraghâsas*. – Žrtvovanje za plodnost zemlje. – Uskrsnuće žrtve. – O neprekidnom sledu agrarnih žrtvi. – Agrarne žrtve koje postaju žrtve okajnice. – O mnogostрукim posledicama žrtvenog čina.

V
SAMOŽRTVOVANJE BOGA

119

O rođenju boga u žrtvenom činu. – Kako agrarna žrtva, uzeta kao primer, može evoluirati u samožrtvovanje boga. – Bliska povezanost žrtve i objekta žrtvenog čina u agrarnim žrtvovanjima. – Kako žrtva stiže izrazitu personalnost. – Apoteoza. – Žrtva stiže već obožena u žrtveni čin. – Posao mitologije. – Mitsko žrtvovanje boga: ono se nadovezuje na žrtvene kultove. Samoubistvo bogova. – Samožrtvovanje sveštenika. – Božanske borbe. Alternacija samoubistva i borbe. – Srodstvo dva neprijatelja. – Srodstvo bogova i životinja koje se sa njima povezuju. – Božanstvo silazi u realan žrtveni čin. – Periodičnost božanske žrtve. – Paralelizam samožrtvovanja boga i žrtvovanja bogu. – Žrtvovanje some kao samožrtvovanje boga. – Žrtvena kosmogonija i žrtvena kosmologija.

VI
ZAKLJUČAK

139

Razlozi suštinskog jedinstva žrtvenog sistema. – Kompleksnost realnih žrtvovanja. – Teme s tim povezane. Definicija žrtvovanja. – O posredniku kakva je žrtva. – Zašto je taj posrednik neophodan? – O odricanju i o dobitku u običnom žrtvenom činu. – O potpunosti abnegaciji u samožrtvovanju boga. Svete stvari i društveni realiteti. – Društvena korisnost žrtvenog čina.